

נוסח לא מתוקן

הכנסת הארבע עשרה
מושב שני

פרוטוקול מס' 18
מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כ"ד בחשוון התשנ"ז, 6.11.1996, בשעה 09:40

נכחו:

חברי הוועדה:

היו"ר עמנואל זיסמן
דוד אזולאי
דליה איציק
רפאל אלול
זאב בויס
שלמה בן-עמי
שמריהו בן-צור
צבי ויינברג
נעמי חזן
רענן כהן
יהודה לנקרי
ראובן ריבלין

מוזמנים:

יו"ר הכנסת דן תיכון
משה פלד, סגן שר החינוך והתרבות
גבי גולן, יועץ רה"מ לתכנון ופיתוח, משרד ראש-הממשלה
עו"ד, אריה בריק, היועץ המשפטי, משרד החינוך והתרבות
עו"ד מ. ינון, משרד המשפטים
עו"ד סיגל קוגוט, משרד המשפטים
שלמה להט, יו"ר העמותה למען הקמת מרכז יצחק רבין לחקר
ישראל
ד"ר עירית קינן, מנכ"ל העמותה למען הקמת מרכז יצחק
רבין לחקר ישראל
פרופ' אניטה שפירא, העמותה למען הקמת מרכז יצחק רבין
לחקר ישראל
דליה רבין-פילוסוף
תלמידי ביי"ס תיכון חדש על-שם רבין, תל-אביב

משה בוטון

יועץ משפטי:

יהודית גידלי

מנהלת הוועדה:

ס ד ר ה י ס:

הצעת חוק המרכז להנצחת זכרו של יצחק רבין, התשנ"ז-1996

-1175-

הצעת חוק המרכז להנצחת זכרו של יצחק רבין, התשנ"ז-1996

היו"ר עמנואל זיסמן: אני מתכבד לפתוח את הישיבה השניה של ועדת החינוך והתרבות בנושא הקמת המרכז להנצחת זיכרו של ראש-הממשלה יצחק רבין ז"ל. אני רוצה להביע צער על שהישיבה מתחילה באיחור, אבל היתה לזה סיבה ציבורית, פרלמנטרית, ממלכתית, לאומית ממדרגה ראשונה, ואנחנו עוברים לדיון.

הכנסת אישרה לפני זמן לא רב, הצעת חוק והצעת החוק הזאת הוגשה על-ידי הממשלה. מליאת הכנסת העבירה אותה לדיון ולאישור ועדת החינוך והתרבות. אני מקדם בברכה את יו"ר הכנסת, דן תיכון, שבגלל חשיבות הנושא נמצא אתנו בדיון. אני אעשה כמיטב יכולתי כדי לקדם את ההחלטה בהצעת החוק.

גבי גולן: אני יועץ ראש-הממשלה לתכנון ופיתוח, והתבקשתי לייצג את ראש-הממשלה בחוק הקמת מרכז להנצחת זיכרון של יצחק רבין. כמו שכתוב במבוא לחוק, יצחק רבין, ראש-הממשלה, עבור רבים הוא הדמות הישראלית. מדובר בחוק מיוחד שהוצע מטעם הממשלה לכנסת, החוק המוצע הזה בא ליישם את החלטת הממשלה.

היו"ר עמנואל זיסמן: אתה יכול להתייחס למרכיבים העיקריים של החוק?

גבי גולן: למרכיבים של החוק יתייחס היועץ המשפטי של משרד המשפטים שעסק בהכנת החוק.

מ. ינון: אחד המניעים להחלטת הממשלה לעגן את הקמת המרכז ואת הפעילות שלו בחוק, היה הערך ההנצחתי של החוק, הכוח שלו לשמר את המרכז, וכמובן הממלכתיות והטקסיות שנלווית לחקיקת חוק כזה. מעבר לכך, הוחלט שהדרך הטובה ביותר להקים ולנהל מרכז מהסוג הזה, היא בדרך של הקמת תאגיד סטוטורי, תאגיד ציבורי. הוא איננו גוף פרטי, הוא מאוד מתאים למרכז מהסוג שבו אנחנו דנים, מרכז שהמטרות שלו הן ממלכתיות וציבוריות. מצד אחד, יש לממשלה דריסת רגל בתוך תאגיד סטוטורי כזה, יש לה נציגים בגוף הזה והיא מממנת את פעילותו. מהצד האחר, יש לגוף הזה עצמאות משל עצמו, וניתן בו איכסון לארגונים וגופים שונים, ואנחנו רואים את זה במועצה שאנחנו רוצים להקים להנצחת זיכרו של יצחק רבין ז"ל.

הצעת החוק הזאת הוכנה במקור במשרד ראש-הממשלה, ובמשרד המשפטים אנחנו ערכנו בה שיפוץ די-משמעותי. לפני שהכנו אותה עשינו עבודת שטח יסודית, רצינו לדעת איך מנהלים מרכזים מהסוג הזה, ונפגשנו עם מנהלי מכוני מחקר. נפגשנו עם ד"ר צבי צמרת, מנהל מכון יד בן-צבי, עם פרופ' רמי קורצמן ועמנואל סיון, מנהלי מכון ירושלים לחקר ישראל, ועם פרופ' לב ציון, מנהל מכון ון-ליר.

אנחנו מאמינים שהמבנה שאנחנו מציעים בחוק הוא מבנה שיוצר איזון בין המרכיבים השונים של המרכז זאת אומרת, הארכיון, האתר, ומכון למחקר, ומצד שני, יוצר מערך של שיווי משקל בין הגורמים שעוסקים בניהול, לתוכניות

המועצה, הוועד המנהל וראש המרכז, עם הוועדות האקדמיות והוועדה החינוכית של האתר.

בסוף הצעת החוק ישנו תרשים שמפרט את המבנה של המרכז. המרכז מחולק לשלושה: ארכיון, אתר הנצחה ומכון מחקר. אני אגע בהמשך בכל אחד מהמרכיבים הללו. ניהול המרכז יהיה בידי ראש המרכז, שצריך להיות אדם בעל מעמד בתחום האקדמאי. זוהי דרישה חשובה למתן יוקרה לגוף. היא גם נדרשת משום שהוא עוסק בפעילות אקדמאית, הוא אחראי לניהול מכון המחקר.

מעל ראש המרכז עומד הוועד המנהל, ומעליהם עומדת המועצה, שהיא גוף חגיגי יותר, שבו ישנם 27 חברים, ושתהיה בה נציגות לגופים שונים, בין אם גופי ממשלה או גופים אחרים העוסקים או בפעילות אקדמית, או בפעילות של הנצחה.

לגבי המרכיבים, הארכיון הוא חלק מארכיון המדינה. הכוונה היא שערכו של הארכיון יהיה ערך הנצחתי ולא מחקר. זאת אומרת, לארכיון יועברו מסמכים הנוגעים לפועלו האישי של יצחק רבין. התקנות יקבעו איזה מסמכים יועברו לארכיון, אבל הכוונה היא שתהיה זיקה מאוד קרובה לפועלו האישי. אנחנו מתכוונים שאם למשל יצחק רבין ז"ל היה שר העבודה, הכוונה אינה שכל המסמכים שנחתמו על-ידי שר העבודה בתקופת כהונתו יועברו לארכיון, אלא הכוונה היא שרק הדברים הנוגעים לפועלו האישי יועברו. שוב, הדברים האלה ייקבעו בתקנות בתיאום בין הגנו לבין המרכז.

המרכיב השני הוא המרכיב של אתר ההנצחה. באתר ההנצחה תהיה תערוכה מתמדת.

יו"ר הכנסת דן תיכון: מה יהיה המיקום של האתר?

מ. ינון: המיקום לא נקבע בחוק.

יו"ר הכנסת דן תיכון: הרי מדברים על משהו.

מ. ינון: אולי אחרי שאציג את החוק, ידונו ברעיונות

שיש בעניין הזה. אני חושב שלנציג הממשלה,

גבי גולן, יש מה להגיד בנושא. זה ברור שכל המרכז יהיה במקום אחד.

באתר ההנצחה תתקיים גם פעילות חינוכית, פעילות הסברה. אנחנו שקלנו כיצד למנוע מצב שבו מכון המחקר יאפיל על מרכז ההנצחה. מטבע הדברים מכון מחקר הוא בדרך כלל דינאמי ופעיל, ויש סכנה שמכון כזה בראשות ועדה אקדמאית, ראש המרכז גם הוא אקדמאי, וחששנו ממצב שבו המחקר יאפיל על אתר ההנצחה. לא רצינו שהדבר הזה יקרה. הפתרון שמצאנו הוא שלאחר ההנצחה תהיה ועדה חינוכית מייצעת שתורכב מאנשי חינוך, אנשי בטחון ונציגי ציבור אחרים. הוועדה הזאת יחד עם ראש המרכז תהיה אחראית לייזום של פעולות חינוך והסברה, ותהיה משקל נגד לוועדה המדעית שקיימת במכון למחקר.

מכון המחקר הוא מכון ללימודים מתקדמים. התואר הזה בא להראות על רמת הלימוד שם. הוא יקיים פעילות אקדמאית מלאה שכוללת מחקרים, פירסומים, יוזמו חוקרים מחו"ל, והמכון יעסוק בנושאים שמפורטים בחוק. כלומר, ענייני כלכלה, בטחון, נושאים של החברה הישראלית, לאור חזונו ומורשתו של יצחק רבין.

לצד מכון המחקר תפעל ועדה מדעית, כמקובל במכוני מחקר אחרים, שתהא אחראית לאישור נושאי מחקר ולאישור העסקת חוקרים. הצעות שיוגשו לה על-ידי ראש המרכז, יצטרכו לקבל את האישור של הוועדה המדעית.

כאמור, ראש המרכז אחראי לניהול כל המרכז, מעליו עומד ועד מנהל שהוא בעצם הגוף המנהל שאחראי לאישור הצעת התקציב, לקביעת קווי המדיניות, ומעליהם עומדת המועצה.

כך פחות או יותר, בקווים כלליים. אני רוצה להגיד עוד מילה לגבי המימון כפי שמופיע בסעיף 37. הקמת המרכז ממומנת מכספי תרומות של העמותה. פעילות המרכז ממומנת על-ידי הממשלה ועל-ידי החלטות שיש למרכז בין אם מתרומות, ובין אם הכנסות אחרות כתוצאה מפירסומים.

היו"ר עמנואל זיסמן: מה התקציב המשוער להפעלה?

מ. ינון: אני לא יודע. התקציב של המרכז יחייב קבלת אישור של שר האוצר. זה באופן כללי, ואם תרצו להיכנס לפירוט הסעיפים, נוכל לעשות זאת.

גבי גולן: אני רוצה להדגיש בעקבות הפתיחה שלך, כבוד היו"ר, שהממשלה בקדנציה הקודמת אישרה את העברת החוק לכנסת, למרות זאת הממשלה החדשה קיימה דיון נוסף ואישרה את החלטת הממשלה שקדמה לה. הממשלה תומכת בעצם העובדה שהעבירה את החוק, עצם העובדה שלא הגיע מנכ"ל משרד ראש-הממשלה לדיון זה אך ורק בגלל סדר היום העמוס ביותר בנושאים שצצו ועלו. אני רוצה לומר שאני מייצג פה את מנכ"ל ראש-הממשלה, והוא עצמו פשוט לא הצליח להגיע, עקב עומס העבודה.

מ. ינון: השר האחראי על החוק הוא ראש-הממשלה או שר שהוסמך לכך.

היו"ר עמנואל זיסמן: בדברי ההסבר שלך היה מודגש במפורש שיש קשר גם לתחום האחריות של משרד החינוך והתרבות, כי משרד החינוך והתרבות במדינת ישראל הוא המשרד האחראי על ההשכלה הגבוהה בישראל.

משה פלד: זה שהחלטה התקבלה על-ידי ממשלת ישראל, היא חשובה ביותר, היא זו שנותנת תוקף לאומי ממלכתי לקיום המרכז. ולכן אני רוצה לשאול מספר שאלות. אני גם רוצה שידעו כולם שמשרד החינוך משקיע עבודה רבה בלימודי הדמוגרפיה והסובלנות ושר החינוך הקים צוות, מיד עם כניסתו לתפקידו, שאחד מתפקידיו הוא הסברת נושא הסובלנות והדמוגרפיה במערכת החינוך במדינת ישראל. אבל אני רוצה להתמקד במרכז ולשאול כמה שאלות.

יו"ר הכנסת דן תיכון: סליחה, אדוני היו"ר, אני צריך לצאת. כל שאני יכול לומר הוא שאני מברך את הוועדה, אני חושב שהיא תביא את העניין לכלל גמר, ואכן תקום מכללה שתבטיח את הנצחת שמו של ראש-הממשלה שנרצח. אני גם מציע שתנהלו דיונים במהירות כדי שזה לא יהפוך להיות סלע מחלוקת בין כאלה לבין כאלה, ותוך פרק זמן קצר יעבור החוק בקריאה שניה ושלישית. אני גם רוצה לתקן את דברי היועץ המשפטי,

החוק בקדנציה הקודמת עבר בקריאה ראשונה, מלאכת החקיקה לא הושלמה ולכן מתחילים מחדש.

משה פלד:
אני שמח שיו"ר הכנסת דיבר לפני, כי אני שמעתי מדבריו אמירה שעליה רציתי לשים את הדגש. הוא אמר שהוא מקווה שהמרכז לא יהפך לסלע מחלוקת. לזה אני רוצה להקדיש כמה משפטים. אני רואה פה כבר הצעות של עמותה, ואני קורא מי זו העמותה, העמותה הוקמה על-ידי משפחתו וחבריו, ויש לי תחושה קשה שחולך להיות פה משהו לא ממלכתי, משהו לא לאומי כללי, אלא משהו עם קונוטציה פוליטית, ולזה אני מתנגד בכל תוקף.

רפאל אלול:
איזה מין דיבורים אלה? אם אתה תטפל בזה, זה לא יהיה פוליטי?

משה פלד:
אני חושב שהדבר חייב להיות מטופל על-ידי הממשלה, על-ידי הממלכה. אני כבר רואה פה שלמשל בחלוקת תפקידי המועצה, 5 נציגים של העמותה, ואני חושש מאוד שאם זה אכן יהיה עם קונוטציה פוליטית, המרכז הזה יהיה סלע מחלוקת, הוא יהיה פיל לבן, שעם ישראל לא יכנס אליו. ולכן אני רוצה שהוא לא יהיה פוליטי, אני רוצה שהוא יהיה כללי, של עם ישראל כולו.

אני חושב שלמרכז הזה אין מקום אחר אלא בירושלים, בירת מדינת ישראל, המרכז הרוחני הלאומי של מדינת ישראל. אני רואה פה הצעה של העמותה שהמרכז יוקם בתל-אביב, ואני חושב שזאת טעות.

רפאל אלול:
מה הדבר הזה? הנושא מרגש אותי, מרגיז אותי. ראש-הממשלה כבר נרצח, צריך לרצוח אותו עוד הפעם?

משה פלד:
גם אותי הוא מרגש. אל תיקח מונופול על ההתרגשות. גם אותי הוא מרגש.

ראובן ריבלין:
קיימת לגיטימציה כאילו שמי שבא מהממשלה אסור לו לדבר.

רפאל אלול:
זה לא נושא פוליטי.

היו"ר עמנואל זיסמן:
אני אומר לך חייב אלול, זאת תגובה מוגזמת.

דליה איציק:
זה הולך להיות פוליטי? נרצח ראש-ממשלה פוליטית? מנכ"ל משרד ראש-הממשלה, אביגדור ליברמן, תומך בחוק הזה, והחוק הזה הובא על-ידי ממשלת ישראל.

משה פלד:
כבוד היו"ר, אתה רוצה לשמור על כבודי? אם לא תעצור אותה, היא תשתלט לך על כל הישיבה.

דליה איציק:
צריך לעצור אותך שלא תשתלט על המדינה.

משה פלד: אני מבקש מכם, המרכז הזה חייב להיות בירושלים, המרכז הרוחני, הלאומי של מדינת ישראל, של עם ישראל כולו.

היו"ר עמנואל זיסמן: עכשיו אתם נותנים גוון מסוכן. הייתי חשוב ליצחק רבין לא פחות ממך, גם אחרי שפרשתי, אתה יודע את זה. אז לכן אני מבקש עכשיו שלא יהיו דיבורים על מי בעד ומי נגד רבין. הוא נולד בירושלים, הוא שיחרר את ירושלים, הוא איחד את ירושלים. יש בזה משהו.

משה פלד: נכון. אני מבין שאתה מתנגד לאמירה שלי שירושלים היא המרכז הרוחני של עם ישראל.

כבוד היו"ר, יש לי חשש גדול, והוא התחזק נוכח התגובות של חברי הכנסת ממפלגת העבודה, תוך כדי דברי, שהמרכז הזה הולך להיות מרכז פוליטי. אני רוצה שהוא יהיה מרכז ממלכתי של מדינת ישראל כולה, של העם היהודי כולו.

דליה איציק: תרגע ותחנך את התלמידים שלך, אלא ש"צומת", לא כאן.

משה פלד: היא מתיימרת להיות דמות חינוכית.

דליה איציק: סגן שר החינוך והתרבות. ואל תטיף לי מוסר. תלמד את הנושא קודם.

משה פלד: את מתיימרת להיות אשת חינוך, איזו בושה, איזה חרפה.

התגובות של חברי הכנסת ממפלגת העבודה, מעידות כמו אלף עדים.

רפאל אלול: אתה ממלכתי? אתה ממלכתי, אתה? מה אתה?

ראובן ריבלין: אם אתם מכבדים את רבין, תכבדו גם את הדיון.

רפאל אלול: אני זוכר את הנאומים שלו כשרבין היה חי.

ראובן ריבלין: אחת הסיבות שמשפחת בגין לא רוצה חוק בגין, זה כדי שלא יתנהלו ישיבות כאלה.

משה פלד: אני רוצה לסכם את דברי. אני חושב שהמרכז הזה יצטרך להיות מרכז לאומי, מרכז ממלכתי, לא של עמותה כזאת או אחרת, לא של המשפחה אלא של האומה כולה, ולכן אני חושב שהוא צריך להיות בירושלים, מנוהל על-ידי הממלכה.

נעמי חזן: אני הבנתי, אדוני היו"ר, שאנחנו כאן להכנה לקריאה שניה ושלישית, ואני קצת מצרה על אופן פתיחת הדיון כי אני חושבת שיש הסכמה רחבה בכל מפלגות הבית הזה שיש מקום לתמוך בחוק והשאלה היא מה אנחנו עושים כדי לשפץ אותו פה ושם. התגלגל פה דיון או ויכוח, לפי דעתי הוא לא לכבוד הנושא, וזה גם לא מקדם אותו.

אני שמחה שנציג משרד ראש-הממשלה דיבר קודם כי בצורה זו הוא קצת הוריד אולי מהדאגות של סגן שר החינוך והתרבות, שאני מבינה שדעותיו אינן מייצגות את הצעת הממשלה בנושא הזה. זה נכון?

היו"ר עמנואל זיסמן: את שואלת שאלה ריטורית.

נעמי חזן: במקרה זה תהפכו את השאלה לשאלה ריטורית ואני חושבת שהמבין יבין.

אני רוצה להתייחס לכמה נקודות לגבי הצעת החוק. אני גם מתנצלת שאני אצטרך לצאת מוקדם יותר. עד כמה שידוע לי יש שני מרכזים שמהווים דגם למרכז המוצע הזה. האחד הוא יד יצחק בן-צבי, והשני, המכון למורשת בן-גוריון. שני אישים מאוד חשובים. אחד, אגב, ממוקם כבר בירושלים, ואחד בנגב, וכך צריך להיות. בשני המקרים האלה ישנן עמותות שמנהלות, ובצדק רב לדעתי, את המכונים, או מכללות, או מדרשות, נקרא לזה איך שנרצה. אני חושבת שזה נכון שזאת תהיה גם עמותה, עם ועד מנהל, שההרכב שלו מאוד מאוד מוגדר בחוק. אני, אגב, לא הייתי נוגעת בסעיף 5, הרכב המועצה. אני חושבת שההרכב הוא מאוד מאוזן ויש בו גם גורמים ממלכתיים, גם גורמים אקדמאים, גורמי ציבור, נציגים של העמותה, ואין אפשרות - אם קראתי נכון את ההרכב - לשנותו בצורה זו או אחרת. לכן אני חושבת שזה צודק ונכון. אני מפנה את תשומת ליבך, חייכ מוסה פלד, לסעיף 5 בחוק, שיש בו הרכב מאוד מאוזן ונכון, שמאפשר ביטוי של כל השקפות העולם וגישות שונות.

הנקודה השנייה. הועלה פה רעיון, ואני גם קראתי עליו קודם, להעביר את המרכז להנצחת זיכרו של יצחק רבין לירושלים. כירושלמית מבטן ומלידה, ועמנואל, אנחנו ילידי העיר הזאת, גם בחיי הקודמים כפרופסור באוניברסיטה העברית, אי-אפשר להגיד שאני לא לוקל-פטריוטית. אבל אני חושבת, ואני רוצה להגיד את זה כאן והיום, שלדעתי זה נכון שהמרכז הזה יהיה בתל-אביב ולא בירושלים. אני חושבת שזה יהיה נכון שזה יהיה בתל-אביב, גם משום שמרכזים מהסוג הזה חשוב שיפוזרו בכל הארץ. יש אחד בנגב, יש כבר אחד בירושלים, חשוב שיהיה אחד בתל-אביב.

שנית, אסור לנו לשכוח כי יצחק רבין נרצח בתל-אביב, ואני חושבת שחשוב וחיוני שמרכז הנצחתו ימוקם בתל-אביב.

סיבה שלישית, והיא קצת יותר אקדמית, אני חושבת שיש ריכוז מאוד גבוה של חוקרים בתחום הזה שטוב שיהיה להם מקום לחקור ולהתעמק בתולדות מדינת ישראל בגוש דן.

הייתי מבקשת בכל לשון של בקשה לדחות את הקריאה למקם את המרכז בירושלים ולא למקם אותו בדקות האחרונות המאושרות של יצחק רבין.

נקודה אחרונה שאולי נראית קצת פדנטית, אבל היא מאוד חשובה. אם אין איזון תקציבי בתוך החוק למרכז, הוא מותנה יותר מדי בשיקול דעתו של שר זה או אחר. העניין חיוני, ואני מבקשת הסתייגות על כך. היועץ המשפטי לא מרחיב, אבל הוא ירשום בשמי הסתייגות, כי אני מבקשת שהתקציב יהיה באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. בצורה כזאת אנחנו יכולים להבטיח תקציב, לאורך זמן, אבל לא בצורה שאיננה מקובלת לגבי מוסדות מחסוג הזה. מרכז ההנצחה צריך להיות מתוקצב לדעתי בתקציב הממשלה ומבוקר על-ידי ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

רענו כהן: יושבים כאן חברים שהיו ברגעיו האחרונים של יצחק רבין, בעת הרצח. ראש-ממשלת ישראל הוא ראש ממשלה של כל האוכלוסיה במדינת ישראל. הייתי מבקש דבר אחד מסגן שר החינוך, בבואו לכאן, לקרוא את החוק. זה דבר אלמנטרי. בחוק נאמר: "המרכז יהווה אתר הנצחה חי ופעיל שיהווה מוקד להזדהות של אזרחי ישראל עם דמות המנהיג שנרצח ואף יאפשר דיון והתמודדות מחקרית וציבורית עם שאלות יסוד בחייה של מדינת ישראל". האם המושג הזה הוא לא ממלכתי? האם הדברים האלה מבטאים משהו אחר? למה להפוך את המוסד הזה לזיכרון ציבורי פוליטי כבר בתחילת הדברים? זה לא לכבודו של מי שנרצח, ולא לכבודו של הדיון. סגן שר החינוך, שפתח בדברים נדמה לי - זאת דעתי - ואני מקווה שאתה תחזור בך כי בסה"כ כולנו רוצים את אותו הדבר. חזור בך מדבריך. אתה ניסית לתת כאן ביטוי לחשש שמא המוסד הזה יהפוך לאיזה מוסד מפלגתי או מוסד שלא מייצג את תפיסת העולם של המדינה.

החוק הזה הובא על-ידי ממשלת ישראל ולא כהצעת חוק פרטית של אדם כזה או אחר. ברגע ששני התנאים האלה מתקיימים, הוא חייב להיות ממלכתי. אין לו זכות קיום אם הוא לא יהיה ממלכתי. ואני אומר לך, אם המוסד הזה לא יהיה כולו ממלכתי, לא תהיה לו זכות קיום, וכך גם אנו פוגעים במנהיג.

משה פלד: זה מה שאמרתי.

רענו כהן: טוב, אני כבר לא מבין. אם זה מה שאמרתי, אני מודה לך שחזרת בך. תודה. אם התכוונת לזה, אני מודה על התיקון, וזה חשוב מבחינת האווירה.

אני רוצה לראות במוסד הזה עוד דבר חשוב. קיים משבר בין דתיים לחילוניים בתוך החברה היהודית. הוא הולך ומתרחב. אנחנו יכולים להילחם מול כל אויב חיצוני, וברגע שמשבר כזה קיים, הוא פוגע ביכולת הבטחונית שלנו, והיכולת החברתית שלנו לקיים כל בטחון למדינת ישראל. לכן הייתי רוצה לראות במרכז הזה מוסד שיביא להקטנת הקיטוב, ולעקור כל אלימות, מילולית או אחרת, כדי שנהיה חברה מאוחדת, כי לכולנו יש אינטרס אחד והוא בטחונה וקיומה של מדינת ישראל. אם המרכז הזה יתן את הטון והכיוון הזה, הרי אנחנו מגיעים לתוצאה הנכונה.

אני לא רוצה להיכנס לפרטי החוק. גם הצעתי בתחום אחר הצעת חוק, כדי להפוך את יום הרצח הזה של ראש-ממשלת ישראל ליום אזכרה ואבל לאומי. נדמה לי שכולנו ולא חשוב מאיזה מפלגה, חייבים לראש-הממשלה שנרצח את הכבוד, שכל החברה במדינת ישראל תזכור שראש-הממשלה במדינת ישראל נרצח. לא מעניין אותי מאיזה מפלגה ואיזה היבט פוליטי יש.

אנחנו חייבים לחזק את הדמוקרטיה בכל בתי-הספר, חילוניים ודתיים, זאת השליחות שלנו, כדי שתופעה כזאת לא תחזור ולא תהיה.

שמריהו בן-צור: אני מברך על הקמת המרכז, וכפי שאני מבין מוטלת עליו אחת המטלות החשובות ביותר שעומדות בפני מדינת ישראל ועם ישראל. בכל מקרה, תוך 3-4-5 שנים, הסכסוך בין ישראל לבין הפלשתינים והערבים מסביב ימצא את פתרונו, ואז נעמוד פנים מול פנים בתוך החברה שלנו. כמו שציין ח"כ רענו כהן, החברה נימצאת במשבר גדול ביותר. יש ויכוח בין דתיים ללא-דתיים, בין תומכי ארץ-ישראל השלימה מצד אחד, ובין אלה שדוגלים בהקמת מדינה פלשתינית. יש קרע בעם.

צריך שתהיה למרכז הזה מטרה אחת חשובה, איחוי הקרעים ובניית גשרים בעם. כל אחד מהיושבים כאן הכיר, דיבר, שוחח עם ראש-הממשלה יצחק רבין ז"ל. הכרתי אותו ודיברתי אתו במשך שנים בנושא של חינוך, חינוך בכלל וחינוך דתי בפרט. מעל במת הכנסת ציינתי את התרומה הגדולה והאדירה שלו למערכת החינוך. ב-3-4 השנים האחרונות קיבלה מערכת החינוך תנופה בלתי רגילה, וזה בזכותו האישית, ואני יודע זאת מקרוב.

אני מבקש לומר שאם רוצים להשיג את המטרה הזאת הנעלה, לנסות לאחות את הקרעים, לבנות את הגשרים, אנחנו חייבים לעשות ולדאוג לכך. אני לא רואה שום פסול בנושא של הרכב המועצה. לפי דעתי היא מאוזנת.

בנושא של מיקום המרכז הזה, אני מבקש להשאיר את זה למועצה. ברור לי שאני מעדיף שזה יהיה בירושלים, אני יכול להביא כאן טיעונים בעד - הוא למד פה, התחנך פה, וציינתי פעם שהוא ראש-הממשלה הראשון שקנה את חינוכו מגן הילדים ועד האוניברסיטה בישראל.

אדוני היו"ר, אני מבקש לאשר את החוק הזה, להעביר אותו לדיון. באשר למיקום, המועצה תדון ותחליט.

יהודה לנקרי:
ראיתי את הסצינה שהיתה כאן קודם. זה לא יאומן. אי-אפשר לפגוע בכבודו של יצחק רבין ז"ל כאשר מה שעומד למבחן זה כבודו, כי כבודו לא עומד למבחן, ונדמה לי שלא עמדנו בזה כל כך. כבודו של רבין לא יכול להיפגע בפורום הזה, זאת עובדה, ומה שעומד לדיון זה כבודו, ולא עמדנו בזה כל כך בצורה מכובדת. חשוב להוציא את יצחק רבין כאיש שהיה כל כך מעורב פוליטית משך שנים רבות מהוויכוח הפוליטי. אין לי ספק שזה מה שיקרה. אף אחד כבר לא זוכר שבן-גוריון סולק בבושת פנים ממפלגת פועלי ארץ-ישראל, אף אחד לא זוכר את הוויכוח המר עם הביטויים הנוראים בינו לבין "חרות". בן-גוריון ייסד את מדינת ישראל, והשנים עושות את זה, וככל שנעשה את זה יותר מהר ונקים את המרכז להנצחתו של רבין, זה יהיה טוב יותר. אני מציע לאף אחד לא לנסות להשתמש ביצחק רבין כנשוא ויכוח, כי הוא דמות לאומית כללית וככזה הוא ישאר.

בדרך כלל אני לא בעד זה שכל דבר יהיה ממלכתי. אבל אני מבין שעצם זה שמקובל בדיון בכנסת, והיוזמה של המשפחה ושל החברים היא יוזמה שהעניין יהיה ממלכתי. יש לזה יתרונות ויש לזה חסרונות, וצריך לקחת את זה בחשבון. כלומר, מי אני שאתערב בשיקולים של המשפחה או של החברים שיוזמים, אבל הם החליטו שהם רוצים שזה יהיה ממלכתי, וברור שיש לזה מחיר. למרות הקושי אנחנו נתבעים גם להביע את דעתנו על המוסד מכל בחינה שהיא. אם זה לא היה ממלכתי, אולי זה היה נכון יותר, אני לא יודע. יקומו דברים ללא ממלכתיים לזיכרו של יצחק רבין, וחס וחלילה מלהתערב בהם.

זה המצב, ואני חושב שבזהירות הדרושה ובכבוד הראוי מותר לנו להביע דעה, וחובה עלינו לעשות זאת.

אני רוצה גם להביע דעה. מה שלא יהיה, לא ארים את ידי נגד אלא בעד, אבל הייתי רוצה לנסות להשפיע לפני ההחלטה, ואולי לא רק במסגרת הזאת. הייתי רוצה לראות מפעל גדול יותר, חי יותר, ונראה לי משהו דוגמת אוניברסיטת בן-גוריון בבאר-שבע. הקמת מכון מחקר במורשתו הרוחנית, לא תבטא חלק גדול

באופיו של יצחק רבין. הקמת מוסד חי כמו אוניברסיטה שבתוכה גם מכון והנצחה, נראית לי דבר גדול יותר.

אני רוצה להציע כאן הצעה למחשבה. סה"כ אנחנו צריכים לחשוב ולהתייעץ. הוצעו האיזורים השונים, ואני מציע את איזור הגליל שמזמן מתבקשת בו אוניברסיטה, איזור צפת-ראש פינה. הדרך היחידה להעלות את רמת המקום זה כפי שנעשה לבאר-שבע על-ידי האוניברסיטה. אפשר לקשור את יצחק רבין גיאוגרפית גם עם ירושלים, גם עם תל-אביב, גם עם הגליל, אבל תל-אביב לא זקוקה לעוד מרכז. היא היתה ותהיה המרכז של ישראל, ולא נשנה את זה. היא מרכז של מחקר ומדע, ומרכז אוניברסיטאי, ואין שום צורך לעודד את זה שם, זה מתעודד מעצמו. הגליל, ואני מתכוון לגליל המזרחי, הוא פריפריה מוזנחת של ישראל עם אוכלוסיה חלשה שהולכת ונחלשת. אני הייתי רוצה לראות אוניברסיטה של העם היהודי במדינת ישראל בגליל, הייתי רוצה לראות באוניברסיטה שמשרתת גם את האוכלוסיה הערבית שנימצאת בגרעין המרכזי, שמהווה גם מפגש יהודי וערבי, אולי את המזרח התיכון כולו. אני יכול להגיד ששוחחתי על זה עם אנשים בעם היהודי, ויש להם תוכנית עם גיוס כספים רבים לפרוייקט של אוניברסיטה בגליל. אני הייתי רוצה לראות אוניברסיטת רבין בגליל. יכול להיות שאיזה שהיא הנצחה בתל-אביב לא תהיה מספיקה.

את הדברים שלי אני מעלה לא כהתנגדות אלא כמחשבה והייתי רוצה, לא בפורום הזה, הזדמנות לשוחח בנושא עם משפחה וחברים שיזמו, כי אני חושב שאנחנו מפסידים כאן הזדמנות גדולה להנצחה ראויה וחיה שמסביבה יהיו אלפי אנשים ואלפי בני נוער יהודים מישראל ומהתפוצות, וערבים. זה נראה לי דבר גדול ומתאים יותר. אני מקווה שלא אחרתי.

דליה איציק: מי היה מאמין שעברה שנה מאז שסיעת העבודה היתה משתמשת בחדר הזה בהנהלת הקואליציה וראש-הממשלה היה יושב על כיסאו.

אני חושבת שעיקר תפקידו של המרכז הזה הוא בעיסוק באותן שאלות כל כך בסיסיות, כי מה שמאחד את כולנו בחדר הזה, שמה שלא יהיה הוויכוח, בדמוקרטיה מכריע הפתק, העם הוא הריבון והכנסת נציגתו, ואני חושבת שיהיה טוב אם המכון הזה יתעסק באמת באותן שאלות של זהות יהודית, זהות ישראלית, דתיים וחילוניים, ששמריה בן-צור כל כך היטיב לתאר, ואין צורך להוסיף.

אני רוצה לבקש כמה דברים. אני מסתכלת על הצעת החוק ורואה שיש פה מועצה. מי שמכיר את חיוו של ראש-הממשלה יכול לדבר על ירושלים, בקלי קלות, ואפשר גם לדבר על תל-אביב מטעמים כאלה ואחרים. אני מציעה שניתן למועצה להחליט בעניין. יש פה מועצה מגוונת, מורכבת, הממשלה מעורבת. אני מציעה שתבוא ההצעה בפניה והיא תתקבל שם.

מה שמפריע לי זה שאין פה שום לוח זמנים. זה נראה משהו קצת פלואידי, אני מוכרחה לומר לכם. צריך להיות כאן לוח זמנים כדי שרק ועדת החינוך שמלווה את העניין, וגם משרד החינוך, שאני מעריכה שיהיה מאוד מעורב בעניין, יוכל לבוא לאותם אנשים ולהגיד שלא התכוונו לאיזה חוק סתמי, התכוונו לזה שהוא יהיה ממשי ומהותי. אני מציעה שתכניסו את זה כאן, זה דבר שהוא מאוד חשוב ומהותי ביותר.

אין פה תקציב. אין פה אגורה אחת בסעיף תקציב.

מ. ינון: בסעיף 38 כתוב שהמועצה תכין הצעת תקציב.

דליה איציק: אני מעירה את ההערה הזאת כי בעיני היא מאוד משמעותית, ואני מציעה, עמנואל, שאתה כיו"ר הוועדה, בשם חברי הוועדה, תיכנס לעניין הזה של סעיף התקציב. הרבה רעיונות מתו ונקברו מפני שהם נפלו לקרקע שלא היה בה כסף, לא היה לוח זמנים, ולא היה מי שילחץ והבית הזה שמיטיב כל כך לדבר, לפעמים יודע שהמרחק בין דיבורים למעשים הוא ענק ואסור שזה יקרה.

אני מתנצלת אם נימת דברי נשמעה כך או אחרת, אבל זה נכון, יהודה, אנחנו לא יכולים לפגוע בכבודו של יצחק רבין. שמעתי דיבורים שהיתה בהם נימה חשדנית, ודי עם החשדנות הזו. הדיון שנפתח על רצון כזה או אחר, כאילו חס וחלילה יש מישהו שרוצה לעשות שימוש ברצח הזה, התחושה וההרגשה שהוא יהיה סעיף משנה של מפלגת העבודה. הרי אם אנחנו נמנע את הרצח הבא - ותאמינו לי שאני מוטרדת ומודאגת מאוד מהרצח הבא, ואני רואה שהכתובת רשומה על הקיר, גם אז לא האמינו לנו שהיא רשומה על הקיר - ואם אנחנו נמנע באמת מקיבוע הדמוקרטיה של מדינת ישראל, ושהקונפליקט בין הלכה לבין מדינה, יתסיים, והמדינה בעצם היא מעל הכל, וזה צריך היות ברור ונהיר לכולנו, ואם כך - אז הצלחנו. אם מחנכים במדינת ישראל אומרים במפורש שהיכן שיש קונפליקט - מה שהרבי יאמר יקבע ולא מה שהריבון, לו, קרי, מדינת ישראל או העם שהכנסת היא נציגתו.

אני כמובן תומכת בחוק הזה, ואני מציעה שניקה את הסעיפים האלה שהעליתי מאוד ברצינות. אני רוצה לבקש ממך, עמנואל, שתקבל כאן הצעת החלטה, אנחנו מסמיכים אותך כיו"ר הוועדה, ללוות את החוק הזה אישית לוחצת, ובכל פעם שהממשלה מקיימת דיון כזה, שתהיה הנציג שלנו שם כדי שקולה של הכנסת יישמע.

שלמה בן-עמי: אני רוצה להצטרף להערות שביקשו כאן להוריד את הטון. בארוע שקשור כמובן בהזכרתו של ראש-ממשלה נרצח, צריך לצאת תמיד מנקודת הנחה שהאנשים הטובים שהתכנסו לפני כשנה בתל-אביב, כולם טובים, מיוחדים, משום שהייתי שם, לכן אני מוציא את עצמי מההגדרה של שם התואר הזה, וזאת היתה בעצם עמותה של יצחק רבין וכאלה שבדרך עקיפה היו קשורים בנושאים. אני משייך את עצמי לאלה שהיו קשורים בדרך עקיפה ולא נוטל על עצמי חברות עם יצחק רבין. לחברים האלה יש מחוייבות לנושאים שהועלו כאן במסגרת מכון המחקר. החברים האלה, מדרך הטבע, קשורים ברובם בסביבה התל-אביבית במשמעות הרחבה, אם זה אוניברסיטה, אם זה עולם העסקים, כאן דובר על גיוס הכספים ועל המימון של הפעילות, ואלה שני משורים שונים. כך שהיה איזה שהוא הגיון תל-אביבי גם בבחירה של מי שאמור לעמוד בראש המכון הזה, ויש גם איזו שהיא צמידות, לא לגמרי אורגנית, לאוניברסיטת תל-אביב. לכן כל הדבר הזה יצר את המחוייבות התל-אביבית.

צריך לזכור שבמעשה הזה שממשלת נתניהו עשתה, חוק המרכז על-שם יצחק רבין, היא עשתה מעשה גדול. זה מתקשר אצלי לעוד מעשה גדול שהממשלה של הליכוד עשתה לפני שנים לא מעטות. אני חושב שמנחם בגין היה התורם הגדול ביותר למרכז אלון בגינוסר. זה מביא אותי לשאלה נוספת: המרכזים האלה שהולכים לפריפריה, איזה מין סוג של פונקציות הם ממלאים. פה אני רואה את עצמי

חבר של יגאל, ואחר-כך של רות, או של רות ושל יגאל. רות עד היום מתוסכלת מכך שהנצחה המדעית או האישית, המוזיאון האישי וכיו נותרו בגינזור, והיא עדיין נושאת על גבה את התיסכול הזה שזה לא הלך לאוניברסיטה. האוניברסיטה ידעה להנציח את בן-גוריון ואחרים, ויגאל נותר בלא הנצחה אוניברסיטאית ראויה. זה דבר שהיא נושאת אותו כל השנים.

דווקא כשאנחנו מדברים על החלטת ממשלה בנושא הנצחת נשיאים או ראשי-ממשלה, לא הרבה אנשים יודעים שבאמת בארה"ב יש רק נשיא אחד שזכה למהלך פרלמנטרי כזה, וילסון. מרכז רוג'ר וילסון הוא בעצם הדבר היחידי שהממשלה מממנת בארה"ב על-שמו של נשיא כמרכז אקדמי פעיל. כאשר נוצרים מיזוגים שונים, חלקם ממשלתיים וחלקם פרטיים. עמותות של חברים וכיו"ב, אז יש מקרים כמו מרכז ריגן בקליפורניה, ויש בכל מיני מקומות, מרכזים על-שם נשיאים שקשורים במקום שידידיהם או הם קבעו שזה מקום הקשר. למי בכלל יש ספק שיש לרבין קשר לירושלים? למי יש ספק שיש לו קשר לתל-אביב? לא בכדי אמרה האלמנה במחנה מטכ"ל שכאן, במחנה מטכ"ל היא מרגישה את התחושה העמוקה ביותר, משום שהוא היה קשור למחנה מטכ"ל, דהיינו לתל-אביב, ואפשר להמשיך ולהגיד על עוד מקומות. זאת אומרת, יש סיבות רבות שמובילות לתל-אביב. וגם רצוי שנכיר שלמרות שהארץ הזאת היא קטנה גיאוגרפית, היא מאוד פלורליסטית, מאוד מגוונת, ויש בה מרכזים רבים. את גדולתה או את ראשוניותה האקדמית של ירושלים איש לא יקח, זאת האוניברסיטה העברית, ולכן כל מה שמקימים במקום אחר, זאת תחרות בריאה וראויה.

אין מרכז כזה בתל-אביב. יש סוגים שונים של מרכזים בירושלים. תל-אביב במובן הזה נעדרת מרכז של לימודים מתקדמים, כפי שמוצע כאן. לימודים מתקדמים יש בירושלים, זה קונצפט מאוד מיוחד, שם באים מלומדים ויושבים לא עוברים כמו בחנות, וזה בעצם גם נותן תרומה מאוד מיוחדת, לא רק לשאלת ההנצחה אלא גם לאופיים של החיים המדעיים והאקדמיים.

אני חושב שצריך לתת אמון במועצה ובכוונותיה הבסיסיות. איש לא מעלה על דעתו שחבורת האנשים הפטרוטית שהתכנסה כדי להקים את המרכז הזה, רוצה להקים מרכז ששם יצמח מדע נגד המדע שמישהו אחר מייצג. אין מדע פוליטי, אין מחקר פוליטי, יש נסיון לקדם את המחקר ואת המדע.

השאלות שיהודה העלה הן שאלות שבהחלט ראויות לדיון, רק נדמה לי שלא היה ראוי כרגע לקשור את מרכז רבין עם הסוגיה החיונית הזאת של פיתוח מרכזים אקדמיים בגליל, כי לדעתי אלה הן שתי שאלות נפרדות כרגע.

רפאל אלול: קודם התקיים דיון חשוב בעניין הטלביזיה אבל כואב לי שאחרי שהדיון הסתיים, רוב חברי הכנסת עזבו את המקום, וגם הטלוויזיה עזבה את המקום. כאן מדובר על מורשת איש גדול שעשה משהו, ולי זה עשה משהו, שפתאום האולם התרוקן. יש מעט חברי כנסת והתקשורת נעלמה.

אני רוצה להעיר שתי הערות לחברי סגן שר החינוך. קראתי כמוך את הצעת החוק. בהצעת החוק מדובר על כך שיש 27 חברים, מתוכם 5 חברים של העמותה. ראש-הממשלה את 27 החברים, הוא צריך להסכים להם. מאחר ואנחנו מקווים שזה יקום ב-3-4 השנים הקרובות, מדובר בראש-ממשלה של הליכוד שאתה בקואליציה אתו. אז ממה נפשך, אני לא מבין את הדבר הזה. לכן קמתי וכעסתי. חזקה עלי שכאשר סגן שר החינוך מגיע לדיון, הוא מגיע מוכן, יש לו עוזרים שיוכלו

לעזור לו לקרוא, לסמן את הדברים החשובים בהצעת החוק. יכול להיות שלא שמת לב, קרא את החוק. הוא עשוי למנוע בדיוק את מה שטענת נגדו. לכן טוב יהיה אם כולנו נוריד את הטונים ולא נהפוך את הנושא לפוליטי. אני הייתי בטוח שקראת את החוק ולכן כעסתי. אם לא קראת את החוק, אני חוזר בי מדברי.

אני חושב שיש לשים לב לשני דברים נוספים. רבין נרצח בתל-אביב, ויש משמעות חשובה וחזקה מאוד שהמרכז יקום בתל-אביב. כל אחד יש לו את השעות שלו עם רבין, ויש כאן אנשים רבים שנפגשו אתו לא מעט. אני זוכר שרבין היה אומר לי שהוא אוהב לעשות שבתות בתל-אביב, כשהיה ראש-ממשלה. באחת השיחות שלנו, בעתלית, תוך כדי שיחת חולין אמר שהוא אוהב לעשות את השבת בתל-אביב. למרות שהוא היה ראש-ממשלה, ומקום מושבו בירושלים, ובית ראש-הממשלה הוא בירושלים, הוא העדיף בשבת להיות בתל-אביב. חלק גדול מחייו הוא עבר שם. משרד הבטחון שהיה יקר לו מאוד, נימצא בתל-אביב. ואני אומר שיש גם עוד שיקול קטן, והוא שהמשפחה שלו רוצה שזה יהיה בתל-אביב.

יבואו לכאן הרבה אנשים עם נאומים חוצבי לב ולהבות, ויגידו שזה חשוב בכל מקום אחר בארץ, אבל גם קצת התחשבות במשפחה שבכל-זאת הוא לא אתה. הוא שייך לעם ישראל, אבל למשפחה נגרם כאב גדול בדרך שהוא נלקח ממנה. אז אפשר לשמוע גם מה רוצה המשפחה.

אני אודה ליו"ר הוועדה אם נדאג שהחוק הזה יעבור כמה שיותר מהר. אני חושב שכולנו נתלכד סביב ההצעה שאתה תרכז את זה עבור כולנו. אני לפחות יכול להגיד לך בשמי שמה שתחליט בעניינים האלה, יהיה מקובל עלינו. אין טעם שכל פעם נקיים דיון נוסף אם זה פוליטי או לא.

יהודה לנקרי: אדוני היו"ר, אני מבקש להביע את תמיכתי המלאה בהצעת החוק של ממשלת ישראל באשר להקמת מרכז להנצחת זיכרו של יצחק רבין. אני משוכנע שזהו חוק מוסרי מינימלי שהחברה הישראלית חייבת לאיש הדגול הזה, שעם ישראל חפץ ביקרו. החוב המוסרי הזה צריך להיות נקי מכל יכולת פוליטית.

אני הכרתי את יצחק רבין כראש מועצת שלומי כאשר הוא כשר בטחון, דאג לישובי העימות. הכרתי אותו כשגריר ישראל בצרפת וכראש-ממשלה, שאני יכול להעיד עדות מלאה שמעטים ראשי-הממשלה שהיו בעלי גישה ממלכתית ונקיה מפוליטיקה כמוהו - חרף היותו איש פוליטי ואיש רעיוני.

אני סבור שזו הצעה חיובית, כך ייעשה לאיש שעם ישראל באמת חפץ ביקרו, לבן יקיר לאומה הזאת, ואני מאמין שהמועצה שתקום ותנהל את חיי המרכז הזה, תביא בחשבון את כל השיקולים באשר למיקום ולתוואי העבודה שלו.

מושג ההנצחה כמובן מביא אותי לחשוב, חרף נוכחותו של ראש עירייה דגול, ראש עיריית תל-אביב יפו, שצריך שהמרכז הזה ימוקם בעיר הנצח, דווקא ירושלים. הוא רשאי כמובן לקיים זיקה עם אוניברסיטת תל-אביב, הוא זכאי לקיים זיקות נוספות בין עמיתי המחקר, עמיתי רבין, אני הייתי מייחל שיימצאו כאלה מבין בני ערי הפיתוח, ישובי העימות, ואפילו מיהודה ושומרון. כי יצחק רבין היה גם חדור הכרה באשר לזכויות ההיסטוריות של עם ישראל ביהודה ושומרון, תוך חיפוש הפשרות לדו-קיום עם עמי ערב והפלשתינים.

לכן אני מאמץ בשתי ידי את ההצעה הזאת, ותומך בה תמיכה מלאה.

שלמה להט: ברשותכם, אני אהיה קצר מאוד, והייתי מבקש להתחלק עם פרופ' אניטה שפירא, כי היא הוגת הרעיון.

משפט אחד לגבי הנושא של הקונוטציה הפוליטית. לפי מיטב ידיעתי, פרופ' שפירא היא לא חברה בשום מפלגה, והיא ראש המכון. כתבתי בחודש מאי 94 מכתב שאני עוזב את מפלגת הליכוד ואני לא חבר שום מפלגה. לכן אין לחשוד בכשרים.

אני רוצה לתת כמה נתונים לגבי המרכז. המרכז צריך, כפי שאנחנו מציעים אותו, לקום בתל-אביב, בשדרות רוקח, כשנכנסים מצד צפון מגרשי הטניס, ולאחר מכן ישנה תחנת רידינג ג', תחנה שהיתה בשימוש חברת חשמל, והיום איננה פועלת. הכוונה של חברת החשמל היתה להכניס לשם תחנת מיתוג עם אנטנות. יש שם כ-40 דונם של שטח ציבורי מוגדר. גם אני כראש עיריית תל-אביב יפו, וגם רוני מילוא, ראש העירייה הנוכחי, נלחמנו ונלחמים כדי שתחנת המיתוג הזאת לא תקום, יש מספיק דברים מכוערים בתל-אביב ולא צריך להוסיף.

המחיר שלה. אנחנו מדברים בערך על כל מה שכאן כולל, כולל אולם של 300 מקומות, בסכום בערך של 25 מיליון דולר. מדובר על 8,000 מטרים מרובעים של בניה. אנחנו מדברים על עוד 15 מיליון דולר כקרן לתמלוגים, שמא הכספים לא יספיקו ונרצה להוסיף כל מיני דברים, אז יש לנו קרן שנושאת פירות. כל גיוס הכספים, רבותי, הוא על חברי העמותה. שמו אותי כיו"ר העמותה לא בגלל הצד האקדמי שלי, אלא פשוט כי אני בעבר הצלחתי לגייס כספים. מתוך בדיקה שעשיתי לפני שבוע, גם ביד ושם בפנמה ומקסיקו, כנראה שעדיין זה עובד טוב.

עוד משפט אחד לגבי ירושלים. אל תחשדו בי, אני בעד ירושלים, וכל מה שנאמר כאן הוא נכון. אפילו בהשקפה הפוליטית שלי, ואני לא נכנס לזה, בנושא ירושלים אני שונה לטובת אלה שהם בעד ירושלים. כפי שצינו כאן, אין מכון מחקר בתל-אביב, לעומת מה שיש בירושלים. הוגת הרעיון היא הפרופ' אניטה שפירא. יצחק רבין ז"ל, אמנם נולד בירושלים, אבל כל חייו הוא חי בתל-אביב, אמו רוזה כהן ז"ל היתה חברה במועצת העיר בזמנו של דיזנגוף במשך שתי קדנציות, ואם תקראו את הזכרונות, תראו שהיא היתה מאוד פעילה. היה לדיזנגוף התייחסות לכל המועצה, ולגברת רוזה כהן. לדיזנגוף היו בעיות עם הגב' רוזה כהן יותר מאשר עם כל מועצת העיר. יצחק רבין נרצח בתל-אביב, וזאת עובדה שאי-אפשר להתעלם ממנה. זה רצון המשפחה ובקשתה, יש שטח מיועד. האידיאולוגיה הזאת להקים מהומה, אין בה טעם.

אניטה שפירא: הנושא של הא-פוליטיקה של העמותה מתברר ברגע שאתה בודק את רשימת החברים בה. יש בה מכל קצווי הקשת הפוליטית, והזיקה לרבין וההערכה אליו היו הגורמים הקובעים ולא הזיקה למפלגה פוליטית כלשהי.

להיפך, העמותה השתדלה להימנע מאישים פוליטיים משום החשש שמא יתעורר חשד כזה כשלק, והאיזון של חברי המועצה, כפי שפה אמרו בצדק, הוא הוכחה נוספת לכך שנעשה פה מאמץ מודע לעשות מהמפעל הזה מפעל לאומי המקובל על כל שכבות העם.

נאמר מה שנאמר פה על תל-אביב ואני לא אחזור על זה.

המרכז מוקדש לחקר ישראל, זאת אומרת לחקר מדינת ישראל, אותה מדינה שהחיים הפעילים של יצחק רבין ליוו אותה מהיווסדה ועד כמעט יובל ה-50 שלה. לא קיים עד היום מכון מחקר שמוקדש לנושא הזה, ואנחנו מאוד מקווים שעל-ידי הקדשת המרכז לנושא חקר מדינת ישראל וטיפול הטיפול בנושאים המרכזיים שעומדים על סדר יומה של החברה הישראלית, נתרום את חלקנו הקטן לאותה עבודה שאתם עושים פה לקידום הנושאים החשובים לכולנו: דמוקרטיה וסובלנות, ואיך יהודים חיים ביחד עם יהודים, אותה שאלה שעמדה לעיני מקימה המדינה מיומה הראשון.

אני לא רוצה להאריך, אתם עייפים והנושא צריך להסתיים. אני רק מבקשת דבר אחד. שמעתי פה כמה הצעות נהדרות, ואני מבקשת שהמצויין לא יגרש את הטוב מאוד. אני מבקשת לקדם את נושא החוק על חסרונותיו. אילו הייתי צריכה לכתוב את החוק, אולי הייתי כותבת אותו קצת אחרת, אבל זה החוק שעומד לדיון, נורא חשוב שנקדם אותו מהר, כדי שנוכל לעמוד בלוח זמנים ריאלי. אנחנו רוצים להניח את אבן הפינה לבניין ביום הולדתו הקרוב של יצחק רבין שחל ב-1 במרץ. נחוץ לנו החוק שיעמוד לצידנו החוק לפני כן, כדי שנוכל לקדם אותו.

אנחנו מבקשים לסיים את הבניה עד 1999.

שלמה להט:

אבל אנחנו צריכים להתחיל לפעול מיד.

אניטה שפירא:

תלמידת ביי"ס תיכון חדש ע"ש רבין, תל-אביב.

שירה:

רציתי להוסיף בשם הנוער שכאן, שבמרכז הזה, אני חושבת שחשוב שיהיה חלק של הנוער, לא רק חלק מדעי מחקרי, אלא גם פעולות עבור הנוער.

זה יהיה.

אניטה שפירא:

בקשר למיקום בתל-אביב. אני חושבת שזה חשוב שהמכון יהיה בתל-אביב מכיוון שאני חושבת שאנשים לא מגיעים למרכזים בפריפריה כמו שהם מגיעים למקום במרכז. מאוד חשוב לאנשים שבמרכז להכיר את רבין, הם באים לכיכר ומדליקים נרות, ואני חושבת שצריך לייצג את הנוער ולפעול למענו במרכז, וחשוב לנוער שיוקם משהו על-שמו.

שירה:

הצלחנו לדבר תוך כדי הדיון עם השר, והשר מקבל את ההצעה שהמיקום ייקבע במועצה. הוא מברך על החוק ומקבל. אני בהחלט מקבל את ההצעה הזאת שהמיקום ייקבע במועצה. אני גם מקבל את ההצעה של חייכ דליה איציק שאתה תהיה נציג ועדת החינוך בוועדה שתוביל את החוק הזה. שאתה תייצג את ועדת החינוך בוועדה ממשלתית שתקום לצורך הנושא הזה. דליה איציק העלתה הצעה שאתה תהיה נציג הוועדה במהלך החקיקה, ואני תומך בהצעה הזאת.

משה פלד:

אני רוצה לברך את הנוער על ההערה שהיא ההערה החשובה ביותר, לדעתי. המרכז הזה ישקוק חיים מבחינת הנוער ושהפעילות של הנוער, ההתעניינות והמעורבות שלו יבואו לידי ביטוי בו. אני מאוד מברך את שירה על דבריה.

אמרתי בתחילת דברי ואני אומר שוב, אני מברך על החוק, אני מברך את הממשלה על אימוץ החוק ועל קידומו. אני פונה אל שלמה להט. אם פגעת באיזו שהיא אמירה שלי, אז אני מבקש סליחה. אני אומר שוב, רבין הוא של כולנו, של האומה כולה, ודבריה של אניטה שפירא מאוד נכונים. אני באמת לא ראיתי כאן את רשימת חברי העמותה, ואני לא מכיר את העמותה.

אני רוצה להעיר הערה שצורמת לי. הממשלה לא מעורבת מספיק מהבחינה התקציבית. אני לא יודע באיזה תקציב מדובר.

אניטה שפירא:

3 מיליון דולר במצב קבוע.

משה פלד:

לדעתי זאת בדיחה. אני חושב שהנצחתו של רבין ראויה לאומית וממלכתית, וכך היא צריכה לקבל ביטוי גם במובן התקציבי, בסכום התקציב. הממשלה חייבת להיות המממן העיקרי של המרכז הזה, וכל מה שצריך ישיג בעזרת העמותה, יבורך, אבל הממשלה היא זאת שצריכה לממן את הפעילות.

היו"ר עמנואל זיסמן:

ה-18 פלוס מיליארד, במידה וישארו עד 31 בדצמבר, יש שם פוטנציאל עצום של כסף, אבל על

זה נדבר במשך החודשיים הקרובים.

אני רוצה לסכם. הדיון היה כללי. יש כמה דברים, בניגוד למה שהיה בדיון הקודם עם רשות השידור, שם יכולתי לסכם כפי שסיכמתי. בהצעת חוק אני חייב לעבור סעיף סעיף, ואני אומר את זה גם כמורה לאזרחות במשך שנים בעבר הרחוק. אנחנו חייבים לעבור סעיף סעיף ואני חייב להצביע. הצעת חוק לא יכולה להיות מועברת לקריאה שניה ושלישית. זה לא כמו שסיכמתי את הדיון הקודם בהתחשב בנסיבות שהיו. לכן יש כמה דברים שאני חייב להתייחס אליהם. אני לא רוצה עכשיו לפרט, אבל אני אבדוק אותם.

אני אשתדל לקיים ישיבה נוספת תוך כשבועיים. אני רוצה לקבל את התשובות גם ממשרד ראש-הממשלה, ממשרד האוצר וממשרד החינוך והתרבות. יש לפחות חבר כנסת אחד שביקש להופיע, והוא נסע לחו"ל הבוקר, פרופי אלכס לובוצקי שגם התראיין לרדיו בנושא הזה. אעשה כמיטב יכולתי שבתקציב המדינה שיאושר, כל מה שנחליט יהיה. מי שמבין את המשפט הזה, מבין למה אני חותר.

הישיבה ננעלה בשעה 11:05